

A mohorai Widffy család genealógiája

Pál Krisztián

Lezárva: 2025.01.15.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3.
Úri nemzetségből család: a 13–14. századi történet	3.
A mohorai (kövesdi) család	6.
A mohorai Widffyk	11.
A végzetes 16. század	22.
Összegzés	26.
Irodalomjegyzék	27.

Bevezetés

A mohorai Widffy család a Nógrád vármegyében található Mohora birtokukról vették előnevüket, családnevüket pedig a 14–15. század fordulóján élt Mihály fia Vidről, aki címert szerzett a család számára. Egy köznemesi családdal számolhatunk esetükben, amely – főként a 15. század második felében – intenzív emelkedést tudott felmutatni, a 15. század végére a köznemesség felső rétegébe kerültek, *magnificus vir* címmel.

A mohorai Widffy¹ család történetével a 19–20. századi szakirodalom valamelyest foglalkozott már. A lehető legteljesebb családtörténet megírására Nagy Iván és Kubinyi Ferenc tett kísérletet,² amelyet Engel Pál további adatok és személyek kimutatásával egészített ki, s rendezte az általa ismert egyének alkotta nemzedékrendi táblát.³ Nagy Iván és Engel Pál kutatásai a família 15. századi genealógiájára korlátozódtak, ezzel szemben Kubinyi Ferenc egészen az 1596. évi megszakadásig írta tanulmányát.

Jelen munkában jómagam ezért az elsősorban az eddig nem kutatott 14. századi történetüket szeretném vizsgálni, amelyhez túlnyomórészt okleveles forrásanyagot használtam fel. Kubinyi Ferenc, Nagy Iván és Engel Pál kutatásai óta kifejezetten a Widffy családtörténettel, modern eszközökkel nem foglalkoztak, az egyes személyek viszont előkerülnek a modern szakirodalomban, így ezeket adalékként be tudtam építeni. Ebben elsősorban a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Diplomatikai Levéltár és Diplomatikai Fényképgyűjtemény online elérhető adatbázisa, illetve az Anjou- és Zsigmond-kori forráskiadványok jelentettek nagy segítséget.⁴

A Widffy elnevezés a 14–15. század fordulóján élt Mihály fia Vid nevéből származik, ezért az őt megelőző események kapcsán – az anakronizmus elkerülése végett – helyesebbnek tartom csupán Mohorai (esetleg Kövesdi) családként megnevezni a familiát.

A genealógiai fejtegetések követhetőség végett hasznosnak tűnik nemzedékrendi táblákon is ábrázolni a személyeket, hogy látványosan szemléltessék a családok leágazásait, népes, vagy kevésbé népes családrait. Éppen ezért minden fejezet végén ábrázolom a fejezetben

---

¹ A 14–15. század fordulóján élt Mihály fia Vid nevéből képzett családnév írásmódja nem egységes. A kútfőkben előfordul Wydffy (DL 15055.), Vidfi (DL 45704.), Vydffy (DL 46218.), Wythfy (DL 69503.), a szakirodalomban pedig Vidffy (*Kubinyi*), Widffy (*Nagy* 1907: 126.), Vidfi (*Engel* 2001 a: Vidfi) alakok. Nagy Ivánra való tekintettel én is a Widffy formát alkalmazom, amely azonban abszolút önkényes választás.

² Eredményeiket ld. *Kubinyi; Nagy*: XII. 180–181., amelyet jelentős mértékben korrigált saját maga: *Nagy* 1907: 126–128.

³ *Engel* 2001 a: Vidfi

⁴ AOkl.; ZsO

előkerülő személyeket. A szakirodalom által már ismert adatokat fekete betűszínnel, míg az újonnan kimutatott egyéneket, információkat, esetleg pontosított adatokat piros színnel jelölöm. A dolgozatomban felépítése kronologikus, természetesen az összes olyan személy felsorolásával, akiről fel tudtam kutatni kútfőt egészen a magszakadásig. Kiemelt figyelmet fordítok a méltóságviselésre, betöltött tisztségekre, birtokviszonyokra és a társadalmi állásra.

Az úri nemzetségből család: a 13–14. századi történet

A mohoraiak, illetve felmenőik 13–14. századi történetét kútfők hiányában nem lehet pontosan rekonstruálni. Minden jel arra mutat, hogy a Hontpázmány nemzetség Hont megyei leágazásával számolhatunk, bár rokonsági fokot bizonyító oklevelet nem sikerült találnom.⁵ Így csupán a körülmények egybehangzását adhatom elő, amelyekből következtetek az állításomra.

A 13. század második felében Hontpázmány nembéli Lampert egri püspök (1246–1275)⁶ egyik testvére, Pázmány *comes* a Kóvári, míg másik testvére, Miklós *comes* a (Kis)Csalomjai család alapítója lett.⁷ Véleményem szerint utóbbi Miklós fia Miklós megegyezne az 1327-ben feltűnő mohorai (Miklós fia) Makó édesapjával.⁸ Egyrésről érdemes számba vennünk a társadalmi helyzetüket: a jelző nélküli *comes* címzés a társadalom felső rétegébe való tartozásra utal. Ez megmagyarázná az általam feltételezett leszármazott, Makó helyzetét is, nevezetesen azt, hogy már a legelső, 1327. évi feltűnésénél a királyi udvar ifjának (*magister Makow filius Nicolai de Mohora aule domini nostri regni iuvenis*) nevezték. Igaz, ez az egyetlen adat erre vonatkozóan, további oklevelekben „csupán” a *magister*⁹ címzéssel illeték¹⁰ (talán ennek tudható be, hogy Engel Pál nem vette fel archontológiájába).¹¹ Viszont nemcsak Makó részéről látunk kiemelkedő pozíciót, hanem apai ági unokatestvére, mohorai András részéről is, aki pályája csúcsán udvari alkancellár és fehervári prépost volt (röla

⁵ Bár Nagy 1907: 126. szintén a Hontpázmány nemből származtatta a családot, állítását semmivel sem indokolta.

⁶ Lampert hatékonyan folytatta az egri egyházmegye tatárjárás okozta pusztításainak helyreállítását. Az udvarral való gyümölcsöző kapcsolatát számos kiváltság, birtokadomány jelzi. Minden bizonnyal befolyásos alakja volt a királyi udvarnak. A hazai és egyházi jogban való jártasságát reprezentálja, hogy IV. Orbán pápa (1261–1264) Vince nyitrai és Fülöp váci püspök mellett békebíróként jelölte ki Fülöp esztergomi érsek és Pál pécsi püspök vitájában. Részes volt annak a püspökökből álló bíróságnak is, amely IV. Béla és fia, István közötti vita, illetve az Aranybulla megerősítése során kimondta István kiközösítését, amennyiben az megszegi a szent békét. *Sugár*: 76–81.

⁷ Engel 2001 a: Hontpázmány nem 4. Kóvári ág.

⁸ DL 40500. (AOkl. XI. 139. sz.)

⁹ A *magister* korabeli jelentéstartalmára vonatkozóan ld. Kurcz: 51.

¹⁰ DL 2793. (AOkl. XVII. 469. sz.); DL 2897. (AOkl. XIX. 268. sz.)

¹¹ Engel 2001 b: 535.

alább).¹² Nem tartom valószínűnek, hogy e két unokatestvér *homo novus* lett volna. A társadalomban betöltött magas pozíciót a családi háttérrel, nevezetesen a feltett ősök *comes* címzésével kell párhuzamba állítanunk.

Másrészről a birtokviszonyokat vizsgálva is hasonló megállapítást tehetek. Úgy tűnik, hogy a 14. század eleji Csalomjai család egyenesági leszármazottjai voltak a későbbi Widffy. Ez megnyilvánul az előnevek használatában is. A 14–15. századi leszármazottakat nemcsak Mohoráról, de Csalomjáról (továbbá Farnosról) is nevezték. Ez legfőképpen a címerszerző Mihály fia Vid fiai között a 15. század első felében bontakozott ki: egyértelműen elkülönült a mohorai, a farnosi és a csalomjai Widffy ág (róluk alább). Persze ebből még nem lehet bizonyosan következtetni a leszármazásra, figyelembe kell vennünk a birtokpereket is. A Hontpázmány nembéli Pázmány és Miklós 1303-ban megosztották jószágukat egymás között. A megállapodás alapján előbbi kapta Hont vármegyei Kóvár föld (*Koar*)¹³ és Szelény (*Zelyen*)¹⁴ birtok, Szentlőrinc falva (*Sancti Laurentii*)¹⁵ és Apáti (*Apaty*)¹⁶ föld felerészét, utóbbi pedig Csalomja föld (*Chalamia*),¹⁷ *Felzerfalu* birtok egy részét, Szentlőrinc falva és Apáti föld felerészét. Az Ipoly folyón lévő malmot közös használatban hagyták.¹⁸ Egy 1309. évi oklevél alapján a már konkrétan Kóvári, illetve Csalomjai családként nevezett Hontpázmány leszármazók sógoruknak, palasti Liptó (*Lyptou*) fia Istvánnak adják az említett Szelény (*Zelen*) birtokot (a diploma alapján ezen István feleségül vette Pázmány lányát, *Kechet*).¹⁹

A két família közötti birtokügyletek sora már a 14. század közepén megkezdődött: 1359-ben a sági konvent előtt kóvári László fia Hont a maga és a fia, Pál nevében eltiltja testvérét, Miklóst, hogy a szentlőrinci (*Zenthleuryynch*) birtokrészüket zálogba adja bárkinek is, de legfőképpen Csalomjai László fia Pázmánynak.²⁰ Az elkövetkező évtizedek ugyan nem hoznak hírt a csalomjaiakról, de a 15. század első felében újból feltűnni látszanak. Az általam feltételezett ős, Miklós fia Makó leszármazottjai közül (Vid fia) László, s ennek ága kezdte el előnevét venni Csalomjáról a 15. század elején. Feltűnő, hogy az 1440-es évektől kezdődően kimutatható birtokperek többsége az említett jószágokért folytak a kóvári család ellen. Miután

---

¹² A rokonsági fokot a DL 2793. (AOkt. XVII. 469. sz.) adja meg, ekképpen bizonyosan e családhoz kapcsolható.

¹³ ÁMTF III. 211–213.

¹⁴ ÁMTF III. 251–252.

¹⁵ Györffy György nem ismer ilyen nevű helységet Hont vármegyében, ugyanakkor *Csánki*: I. 108. Nógrád vármegyéhez sorolta, s okleveles forrásanyagból kimutatható, hogy az általam feltett leszármazottak, a Csalomjai család a 15. században birtokos e helységben (e kútfőben szintén nógrádiként szerepel). DL 13922.

¹⁶ ÁMTF III. 174.

¹⁷ ÁMTF III. 185–186.

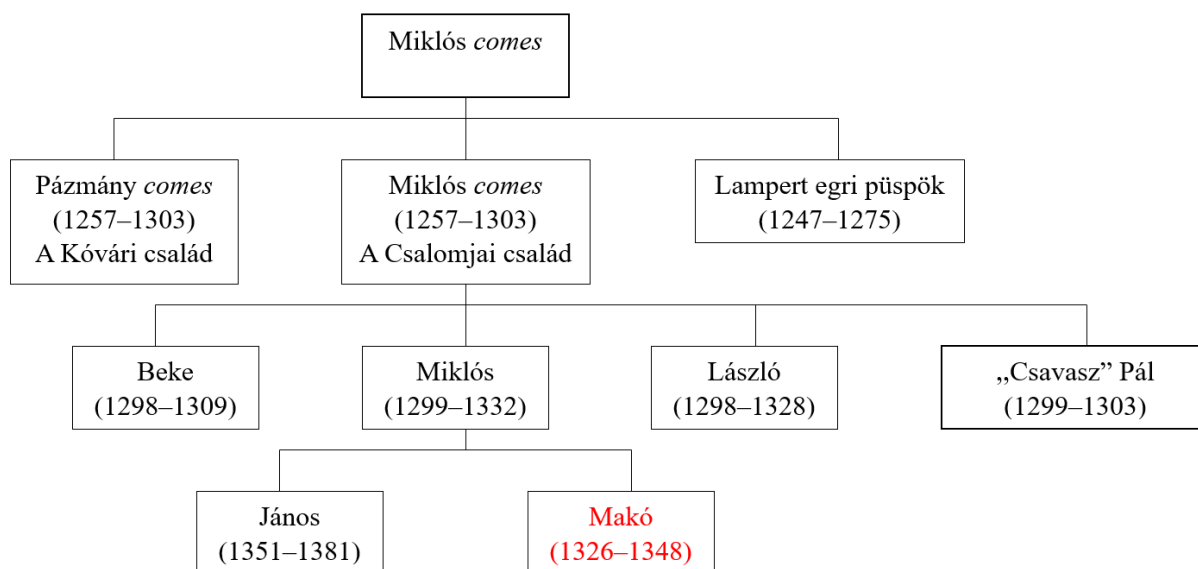
¹⁸ DL 69199. (AOkt. I. 373. sz.)

¹⁹ DL 69242. (AOkt. II. 709. sz.)

²⁰ DL 99581. (AOkt. XLIII. 139. sz.)

feltehetően a csalomjai ág kihalt, a mohorai Widffyék örökölhették e pereket, hiszen egészen az 1596. évi magszakadásig változó intenzitással, de szinte folyamatosan újabb és újabb jogügyletekbe bocsátkoztak a nevezett birtokokért ugyanazon családdal szemben (mindennek pontos adatait lásd alább).

A 15. században feltűnő Widffy család Hontpázmány felmenőitől való régi öröksége lehetett ezen évszázadokig tartó konfliktus a Kóvári családdal, amely a nevezett Hontpázmány nembéli Miklós fia Miklós fia Makón keresztül hagyományozódott. Véleményem szerint az előadottak alapján kijelenthető, hogy egy eddig teljességgel ismeretlen, a Hontpázmány nemből leágazott nemesi családot sikerült azonosítani.

Első nemzedékrendi tábla.²¹

A mohorai (kövesdi) család²²

A kifejezetten mohorai előnévvel illetett család első képviselőit már kezdeti feltűnésüktől magas társadalmi, politikai pozíciókban találjuk. Mohorai András nagyívű egyházi pályája köztudott ugyan a szakirodalomban, pontos származása és családi háttere eddig ismeretlen volt. A személyéhez köthető oklevelekben nem tettek említést édesapja nevééről, továbbá csupán előnévének ismerete alapján származási helyét nem lehet bizonyosan lokalizálni. A problémakört viszont annulálja egy 1333. évi diploma, amely a már említett Miklós fia Makónak a budai káptalan előtt tett bevallásáról tudósít, és amely e Makót a „néhai

²¹ Az alaptábla forrása: Engel 2001 a: Hontpázmány nem 4. Kóvári-ág.

²² Mindkét település Nógrád vármegyében fekszik, Balassagyarmattól délre (ma Mohora és Nógrádkövesd).

Endre magister fehérvári prépost és királyi udvari alkancellár apai ági unokatestvére”-ként határozta meg.²³ András először 1312-ben tűnt fel, pécsi olvasókanonokként, amely méltóságot egészen egészen 1324-ig betöltötte.²⁴ 1313-ban Péter pécsi püspök általános helynöke. Károly Róbert alkancellárjának tette meg Andrást 1323-ban, ennek megfelelően a fehérvári préposti méltóságot is neki kívánta adni. A fehérvári káptalan azonban nem a király jelöltjét, hanem Tamás óbudai prépostot választotta meg. I. Károly Róbert közbenjárására XXII. János pápa Endrét nevezte ki fehérvári préposttá.²⁵ Az 1324 júliusában, Avignonban kelt bulla kiemelte az alkancellár műveltségét (*litterarum scientia*).²⁶ Tanultságára nemcsak utóbbi adalék mutat rá, hanem az is, hogy 1326-ban Miklós győri püspök jogainak védelmével bízta meg a pápa (az olmtúzi és passauai püspökök mellett). Pápai kiküldetést kétszer kapott, 1328-ban és 1329-ben.²⁷ Az Andrásnak a királyi udvarral való viszonyára kézenfekvő adat, hogy alkancellárjának tette meg (egyébiránt az említett pápai kinevező bulla is említést tett erről: *vicecancellarius et familiaris suus*). Ezt erősíti, hogy András személyesen kísérte el Károlyt az 1330. évi havasalföldi hadjáratba, s tartozik azon kevesekhez, akik az uralkodó közvetlen környezetében voltak. A 14. századi krónikakompozíció a gyászos posadai csatával kapcsolatban külön kiemelte Mohorai András halálát (természetesen ebben nem csekély szerepet kell tulajdonítanunk annak is, hogy az alkancellár őrizte a királyi pecsétnyomót, ami elestével elveszett): „(...) Hatalmas öldöklés volt ott, s a vitézeknek, valamint a főembereknek és a nemeseknek számbavehetetlen sokasága esett el Szent Márton vigíliáján, pénteken és a következő napon. Elesett három prépost is; úgymint András mester, fehérvári prépost, egy igen tiszteletreméltó férfiú, a királyi felség vicekancellárja – a királyi pecséttel együtt pusztult el. Elesett Mihály, pozsegai prépost, és Miklós, az erdélyi Fehérvár prépostja, továbbá András, sárosi plébános, és a domonkos rendbeli Péter barát, ez a becsületes férfiú, szintén kiitták a halál keserű poharát, mert agyvelejükbe kegyetlenül faszegeket ütöttek. (...)”²⁸

Miklós fia Makó egy 1326. évi birtokadományozó oklevélben mutatható ki először (megjegyzendő, hogy e diploma csak 1327. évi átírásban maradt fenn). Makót ekkor a királyi udvar ifjának (*magister Makow filius Nicolai de Mohora aule domini nostri regni iuvenis*) nevezték, amely alapján a családból nemcsak az unokatestvére volt az uralkodó környezetében.

²³ Nobilis vir magister Makow filius Nicolai de Mohora frater patruelis .. quondam magistri Endre prepositi ecclesie Albensis et vicecancellarii aule regie ab una parte. DL 2793. (AOkl. XVII. 469. sz.)

²⁴ A hozzá köthető okleveleket ld. *Jakó*: II. 467. sz., 472. sz., 480–481. sz., 487. sz., 542. sz., 552–553. sz., 564. sz., 570. sz., 591. sz., 596. sz., 629. sz., 665. sz., 670–671. sz., 687. sz., 761. sz.

²⁵ *Tímár*: 35–36.

²⁶ *Theiner*: 496.

²⁷ *Maléth*: 257–258.

²⁸ Krónika: 130.; Az adatot megerősíti *Engel* 2001 b: 101. Az 1333-ban kelt DL 2793. (AOkl. XVII. 469. sz.) pedig már néhaiként említi; *Veszprémy–Somogyi*: 37.

Hű szolgálataiért szerezte meg a Nógrád vármegyei Kisguta (*Kyusgutha*) birtokot 1326-ban, azonban a beiktatásnál ellentmondott Nagygutai (*de maior Gutha*) János fia Miklós és János, továbbá Iván fia István. A jogügylettel kapcsolatban Köcski Sándor országbíró előtt megegyeztek, hogy a kisgutai birtokot két egyenlő részre osztják. A privilegiális oklevél 1327. március 27-én kelt.²⁹

Érdemesnek tartom megemlíteni, hogy a későbbi oklevelekben már nem emelték külön ki, hogy királyi udvari ifjú lenne, egyszerűen a *magister* címzést viseli. Talán ennek tudható be, hogy Engel Pál nem vette fel arcontológiájába Makót, mint a királyi udvar tagját (nem tartotta fontosnak). Miként azonban Engel felsorol több olyan aula tagot is, akikről egyetlen oklevél tesz említést (pl. Pető udvari apród 1324-ben, Péter fia János udvari apród 1326-ban), így nem elképzelhetetlen, hogy a Miklós fia Makó e státuszáról tudósító diploma egyszerűen elkerülte a nagy medievista figyelmét.³⁰

1333 októberében a budai káptalan előtt Makó *magister* bevallotta, hogy vásárolt óbudai telkét a rajta lévő kőházakkal, egyéb épületekkel és kerttel együtt (budai márka szerinti) 20 dénár garas márkáért eladta Druget János nádor protonotáriusának, Péter mesternek és ennek testvérének, Mihálynak. Az oklevélben nemcsak a fentebb említett Andrással való rokonságra derül fény, hanem Makó Magdolna (*Magych*)³¹ nevű testvérére is, aki a Nyulak szigeti Boldogságos Szűz-apácák közösségének szerzetese volt.³²

1335. márciusában Makó *fraterét*, kövesdi (*de Kuesd*) Mihály fia Mórictól vette meg képviselőjévé egy éves időtartamra minden perében, különösképpen az István fia Miklós zalai ispán, királynéi lovászmester ellenében, a *Gertianag* és Erdeifalu (*Erdeufolu*)³³ birtokok ügyében zajlóban. Mihály fia Mórictól a váci káptalan által kiállított ügyvédválló megbízó oklevél birtokában Makót képviselve eladta a nevezett birtokokat István fia Miklósnak és fiainak 100 márkáért a vasvári káptalan előtt.³⁴ A jószágok pontos helye ismeretlen, a területileg illetékes káptalan miatt a Dunántúlon kellett feküdniük (Zala, Vas vármegye vidéke?). A már konkrétan meghatározható Szentandrás (*Zenthandreas*)³⁵ Zala vármegyei birtokért 1336-ban Balaseus fiai Péter és Fábíán bajvívót állítottak Miklós fia Makó és Mihály fia Mórictól bajvívója elé párbajra. A felek megjelentek, de fogott bírókkal rendezték el a jogügyletet: Mórictól átengedte Szentandrás

---

²⁹ DL 40500. (AOkl. 139. sz.)

³⁰ Engel 2001 b: 535.

³¹ *Slíz*: 166.

³² DL 2793. (AOkl. XVII. 469. sz.)

³³ *Csánki*: III. 50.

³⁴ DL 2897. (AOkl. XIX. 153. sz., 268. sz.)

³⁵ *Csánki*: III. 104.

birtok felét minden haszonvételével és az egyház kegyúri jogát Péternek és Fábiánnak.³⁶ 1337 júniusában István fia Miklós zalai ispán emberével és a kapornaki kiküldött jelenlétében az egy esztendővel korábban Makó és Móric kezén maradó birtokrészt lefoglalták, s ebbe is beiktatták Balaseus fia Pétert és Sebestyént.³⁷

A szentandrási birtok ügyében 1343-ban történt megegyezés alapján a kegyúri jog fele Makót és Mórictól illette meg, s kimondták az egymás ellen korábban kiadott oklevelek érvénytelenségét.³⁸ Még ezévből, 1343-ban újabb zalai magánakciót látunk Makóék részéről, nevezetesen november 7-én „jobbágyaikkal és cinkosaikkal” rátámadtak *Miley* fia *Sydou* *magister* Szentgyörgyi (*Zenthgurg*) birtokán lévő házára, mintegy 50 márka kárt okozva benne. A *curiát* elfoglalták, majd beköltöztek. Miután a királyi ember és a konvent embere megbizonyosodott erről, tilalmazták azt.³⁹ Pál országbíró a hatalmaskodás ügyében megidézte az érintetteket, ám *Sydou* nem jelent meg 1344. márciusában, ezért az országbíró bírságot rótt ki rá.⁴⁰ Innentől érdekes fordulatot látszik venni az ügy: az elmarasztalt *Sydou* Szentgyörgyi birtokát lefoglalták, majd egyharmad részét Makónak és Mórícnak adták. Májusban a fehérvári káptalan tanúsága mellett beiktatták őket.⁴¹

A Nógrád vármegyei Haláp (*Halaph*) és Mohora közötti birtokhatárok ügyében 1339-ben per alakult ki Makó és fia, Kónya, illetve Péter fia Tamás liptói *comes* között. Utóbbi királyi birtokadományként szerezte meg a halápi jóságot. Január 14-én a birtokba való iktatás alkalmával Makó és Kónya ellentmondtak, okként megjelölve, hogy Tamás a mohorai birtokból bizonyos részt el akart foglalni. A jogügylet tárgyalását többször halasztotta Pál országbíró, hiszen Makó s Kónya nem lelte a Mohora birtokról kiállított oklevelüket (március 22-re, majd április 17-re). Május 22-én Bertalan váci kanonok, Toldi Demeter királyi ember tanúságával Péter fia Tamás kiküldött embere, illetve Makó és Kónya megegyeztek a birtokhatárokból, s ellentmondás nélkül beiktatták őket birtokaikba.⁴²

Miklós fia Makó utoljára 1348-ban mutatható ki, amikor királyi ember a Nógrád vármegyei *Véres* faluban elfogott tolvajlás és hatalmaskodás ügyében.⁴³

A 14. század második felében Miklós fia Makó azon leszármazottjait, akik egyeneságon felmenői voltak a 15. századtól mohorai Widffynek nevezett családnak, egy 1423. évi oklevél

³⁶ DF 247960. (AOkl. XX. 23. sz.)

³⁷ DF 247960. (AOkl. XXI. 356. sz.); DL 6861. (AOkl. XXVII. 781. sz.)

³⁸ DF 247960. (AOkl. XXVII. 460. sz.)

³⁹ DL 3623. (AOkl. XXVII. 754. sz.)

⁴⁰ DL 3681. (AOkl. XXVIII. 276. sz.)

⁴¹ DL 3692. (AOkl. XXVIII. 394. sz.)

⁴² DL 98419. (AOkl. XXIV. 363. sz.)

⁴³ DL 4005. (AOkl. XXXII. 546. sz., 584. sz.)

adja meg. Eszerint a címerszerző Mihály fia Vid felesége, Zsuzsanna Miklós fia Makó fia Mihálynak leánya.⁴⁴ Ez alapján Vid, akiről a mohorai Widffy család nevét vette nem Miklós fia Makó leszármazottja. Tulajdonképpen Nógrád vármegyei birtokossá is csak akkor vált, amikor feleségül vette Zsuzsannát (ideje kérdéses: annyi bizonyos, hogy 1418 előtt). Következésképpen nógrádi, honti jószágai (amelyek tulajdonlása a 15. században is kimutatható, s Makóra vezethető vissza) Zsuzsanna leánynegyede okán kerültek kezére. Ez következik abból is, hogy Mihály fia Vid többnyire farnosi (*de Farnos*) előnévvel szerepel az oklevelekben, mohorai előnévvel csak 1418-ban mondták.⁴⁵ Továbbá a már említett 1423. évi oklevél alapján Garai Miklós nádor megkeresésére Nógrád és Hont vármegye alispánja, szolgabírái és ülnökei a nemesi közgyűlésen igazolták, hogy farnosi (!) Vid és felmenői sosem voltak mohorai nemesek (e jogügyletet lásd alább).⁴⁶

Videt leszámítva a családot többnyire mohorai, elenyésző esetben kövesdi előnévvel mondták. Tulajdonképpen a 14–15. század fordulóján a famíliának ez két ágát jelentette. E dolgozat a mohorai ággal, s az abból kiterébélyesedő családokkal kíván foglalkozni, ennek ellenére nem tartom hiábavalónak a kövesdi ágat is bemutatni.

Nagy Iván előtt is ismert volt, hogy a 15. század elején élő mohorai és kövesdi család egy töröl fakadt, ám ő az 1254-ben élt András *comestől* eredeztette (kútfő megjelölése nélkül, ezen András személye ismeretlen).⁴⁷ Nem kell ennyire régi időkre visszamenni a közös ős megtalálásához. Egyrésztől Miklós fia Makó 1335. márciusában *fraterét*, kövesdi (*de Kuesd*) Mihály fia Mórictól vette meg képviselőjévé egy éves időtartamra minden perében (lásd feljebb).⁴⁸ Az említett 1423. évi oklevél pontosan megadta a Mórictól való leszármazást: Móric fia János fia László (kinek két hajadon leánya volt: Anna, Krisztina). Feltehetően magszakadt ezen ág, legalábbis további adatok nem lelhetőek fel róla. Másrésztől ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a Nagy Iván számára ismert kövesdi Bak család egyenesági leszármazottja volt Miklós fia Makónak. Az 1423. évi oklevélben megjelenő kövesdi István ekképpen adta meg származását: Miklós fia Makó (kövesdi előnévvel) fia Bak János fia ő. János fia Istvánnak egy fia, Balázs, és három hajadon leánya, Dorottya, Margit és Ilona volt.⁴⁹

Bak János fia István 1402-ben a sági konvent előtt elcserélte mohorai birtokrészét Kóvári Pál három birtokának (*Diuiche, Toplicha, Lehothka*) felével és 400 forinttal. Szécsényi

---

⁴⁴ DL 43571. (ZsO X. 1428. sz.)

⁴⁵ DL 69387. (ZsO 2135. sz.); DL 97927. (ZsO 2476. sz.)

⁴⁶ DL 43571. (ZsO X. 1428. sz.)

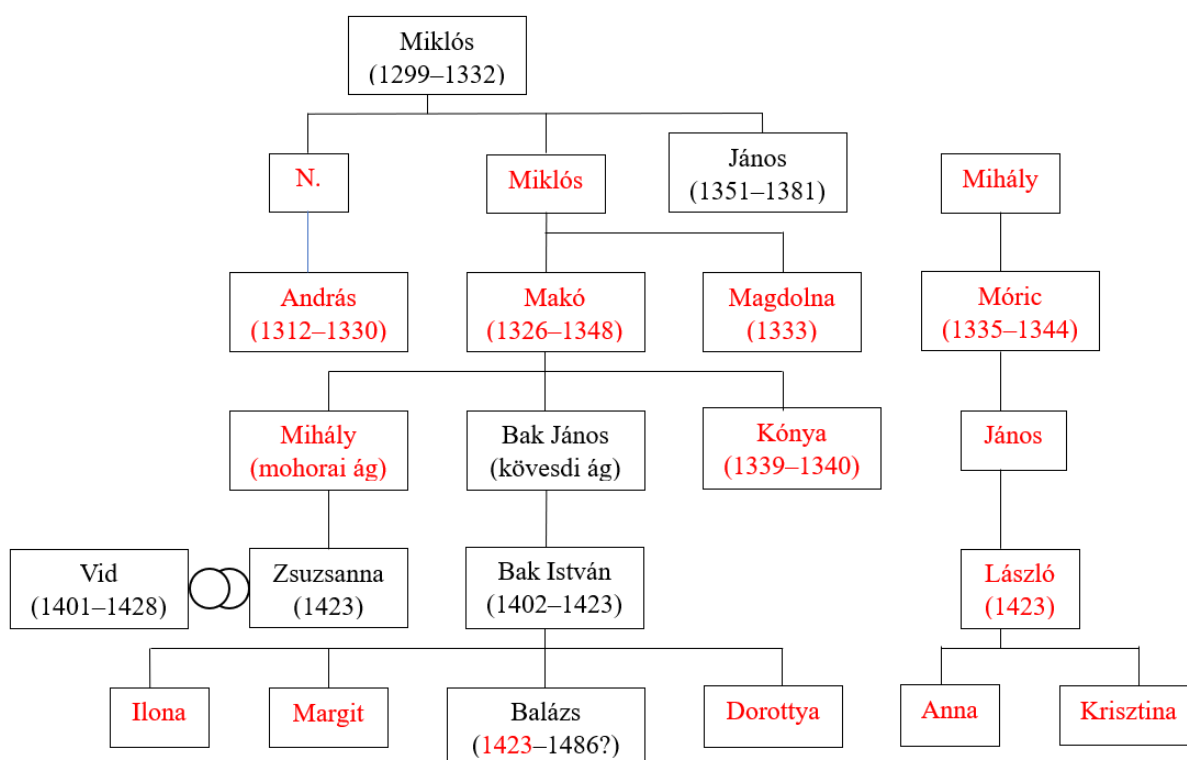
⁴⁷ Nagy 1907: 75–76.

⁴⁸ DL 2897. (AOkl. XIX. 153. sz., 268. sz.)

⁴⁹ DL 43571. (ZsO X. 1428. sz.)

Frank országbíró utasítására a váci káptalan májusban végezte el az iktatást.⁵⁰ 1409-ben Zsigmond előtt Kóvári Pál nádori ítélőmester és Bak István (mohorai előnévvel) kölcsönösen örökösivé fogadták egymást mohorai birtokrészükben.⁵¹ Bak István (ismét mohorai előnévvel) kijelölt nádori ember 1423-ban.⁵² Nagy Iván forrásmegjelölés nélkül állítja, hogy István fia Balázs még 1486-ban is élt, sőt a család – vagyoni szempontból legyengülve, de – még a 17. században is.⁵³

A tulajdonképpeni mohorai ág tehát Makó harmadik fiának, Mihálynak leszármazói voltak.

Második nemzedékrendi tábla.⁵⁴

A mohorai Widffyk

⁵⁰ ZsO II/I. 1488. sz., 1676. sz.

⁵¹ DL 69349. (ZsO II/II. 6521. sz.)

⁵² DF 266424. (ZsO X. 1305. sz.)

⁵³ Nagy 1907: 76.

⁵⁴ Az alaptábla forrása: Engel 2001 a: Vidfi; Nagy 1907: 75–76.

A Widffy család névadó őse Mihály fia Vid volt, eredendően farnosi⁵⁵ előnévvel. Legelőször 1401-ben tűnt fel a neve, amikor a *Bathond*⁵⁶ nevű birtok délre eső negyedrészt az eger-felnémeti (*Felnemth-i*) Mária Magdolna pálos rendi kolostornak⁵⁷ engedte át. Az adományozó óhajának eleget téve, és az anyagi áldozat honorálása érdekében a szerzetesek kötelezték magukat arra, hogy majd kolostorukban temessék el Videt.⁵⁸

Sajnálatos módon, mivel nincs a puzzle összes eleme a dobozban, nem lehet megmondani, hogy az 1401. évi birtokadomány, illetve az 1402-ben viselt valkói alispáni méltóság miként viszonyult egymáshoz.⁵⁹ A kettőben nemcsak Vid, de Ludányi Tamás egri püspök személye⁶⁰ is közös pont. Vid donációjakor már Ludányi töltötte be az egri püspöki méltóságot, Vid alispánsága idején pedig Ludányi volt a valkói ispán. Ezek alapján kettejük között szoros, bizalmi kapcsolatot kell feltételeznünk, aminek kisarjadásához viszont meglehetősen valószínűtlen, hogy elég lett volna egy ilyen mértékű, szimpla birtokadomány. Következésképpen a kettejük jó viszonya már 1401 előtt megkezdődhetett. Ugyanakkor az tagadhatatlan, hogy Vid méltóságviselése Ludányinak köszönhető (amire elképzelhető, hogy hatással volt a donáció), ha csupán a távolságokra fókuszálunk is. A korabeli utazási lehetőségeket figyelembe véve egészen biztos, hogy Heves vármegyéből Valkó vármegyébe az ember önként nemigen ment. Vid nem bírta sokáig a méltóságot, amit kétségtelenül összhangba kell hoznunk azzal, hogy Ludányi 1403-ban Zsigmond király ellen szövetséget kötött. Nem meglepő módon Ludányi lekerült tisztségeiből, s vele együtt bizalmasa is.⁶¹

Az elkövetkező évek homályát a kútfők hiányában a kutatás felfedni nem tudta, ám Vid bizonyosan nem volt tétlen. Az 1402. évi diplomában – mely alispáni tevékenységébe is bepillantást enged – a *magister* jelzővel illették, tehát mindenképp Zsigmond király közelében, udvarában járt-kélt, továbbá tekintélyt jelentett.

Zsigmond király 1405-ben szolgálataikért (farnosi) Mihály fia Vidnek és testvérének, Lászlónak adta újadományul az utód nélkül elhalt Chan fia Pál farnosi birtokrészét.⁶²

⁵⁵ Ma Egerfarmos, Egertől délkeletre. *Csánki*: I. 171.

⁵⁶ *Csánki*: I. 59. alapján Bathond kipusztult település Heves vármegyében. Besenyő, Tepély, Mező-Tárkány helységekkel határos (ezek ma is léteznek Besenyőtelek, Tepélypuszta, Mezőtárkány néven). Nem messze tőle található Egerfarmos, melyről a Farnosi előnevet vették.

⁵⁷ Felnemth, ma az Eger részét képező Eger-Felnémet. A középkorban itt állt a pálos rend Szent Mária Magdolna kolostora, ami a 16. században pusztulhatott el. Mára pusztán romjai látszanak. *Guzsik*: 65., 122–124.

⁵⁸ DL 8853. (ZsO II/I. 1311. sz.)

⁵⁹ DL 92206. (ZsO II/I. 1835. sz.)

⁶⁰ Ludányi Tamás első ízben 1401–1404 között egri püspök. Csatlakozott a Zsigmond király ellenes felkeléshez, minek leverése után Lengyelországba kényszerült menekülni. Ludányi csak 1420-ban tért haza, de újból elfoglalhatta a püspöki széket, így másodízben 1420–1424 között töltötte be a méltóságot. *Sugár*: 135–140, 145–147.; *Engel* 2001 b: 83–84.; *C Tóth* 2020: 61

⁶¹ *Engel* 2001 b: 258.

⁶² DL 9053. (ZsO II/I. 3976. sz.)

Éppen ezért nem *ex nihilo* származó adat, hogy az 1410-es évek második felében Mihály fia Vid rendre Luxemburgi Zsigmond nyugati-európai kíséretéhez tartozott. Magyarországi és külföldi hű szolgálatainak eredményeképpen 1418. július 4-én, Strassburgban címeres levelet is nyert a magyar uralkodótól a maga, illetve fiai, János és Péter számára.⁶³ Az oklevél helyenként súlyosabb károkat szenvedett az évszázadok alatt, ezért bizonyos részei nem, vagy csak nagyon nehezen olvashatóak. A szakadások miatt nem ismeretes, pontosan milyen tetteket honorált ezzel a király (a toposznak megfelelően nemességük nagyobb dicsőségére). Ebből a problémából kifolyólag az sem ismeretes, hogy Vid konkrétan mely országokba kísérte el Zsigmondot. A németföldön túli államok sora közül elviekben joggal állhatott Franciaország, Anglia stb. a megrongált helyen. Zsigmond 1410-es évekbeli utazásait kiindulási pontként felhasználva elképzelhető bármelyik.⁶⁴

Bár arra a kérdésre, hogy a címer pontosan mit is ábrázol, kellőképpen kimerítő választ adni nem lehet, annyit biztosra vehetünk, hogy a címerpajzsban megjelenő karakterisztikus vonásokkal rendelkező, rettentő török harcos körvonalai Vid egy nagy becsben tartott hős tetteire utalhat. A török katona legyőzése – ha esetleg nem is magas rangú volt a legyőzött – elegendő hírnevet szolgáltatathatott a címerszerző ősnek, hiszen Zsigmond király jóváhagyta a Vid által tervezett címet.

A címerábrázolásban ihletett adó cselekmény(ek) feltehetően a századforduló körül, a 15. század első évtizedében eshettek meg. Vid Valkó vármegye alispánjaként testközelből tapasztalta az ekkor egyre súlyosabbá váló, délről érkező török nyomást, amely az 1396. évi nikápolyi csatát követően fokozott fenyegetettséget jelentett az ország déli vármegyéinek életére. A Heves vármegyei köznemesi család sarja személyi kapcsolatai okán ekképpen nemcsak eljutott a középkori Magyar Királyság déli határára, de az ottani méltóságviselése lehetőséget biztosított már a hosszas magyar–török konfliktus elején a török elleni küzdelemben kitüntetni magát, s familiája számára címet szerezni. Ez megmagyarázza egyben azt is, hogy a leszármazottak körében miért élt büszkén az egykori Vid emlékezete, hiszen utódainak egy része magát egyenesen Vid után nevezte Widffy-nek.

---

⁶³ DL 69387. (ZsO VI. 2135. sz.); Kubinyi: 1.

⁶⁴ Bárány: 28.

Kubinyi Ferenc jellemzése alapján a címer „a balra vagyis az oklevél szövege felé hajlott dobor pajzs vörös mezejében, két kivont s aranyozott fokú kard között, egy szakálos török alakját tünteti fel, halvány kék s fent arany szegélylyel ellátott köntösben, melynek fejét hátra kötött s hátul lefelé lengő fehér kendő fedi, homlokát pedig arany pártá-abroncs veszi körül. A szintén balra fordított nyílt sisak oromdiszét hasonló török alak képezi, azon különbséggel, hogy ennek köntöse nem kék, de vörös. Az ezüsttel bélelt vörös sisaktakaró egyszerű és simán színezett foszladékaiból csak a jobboldali van meg, minthogy mint érintők, a baloldali, az oklevél ezen részének szakadozott volta miatt hiányzik. Az egészet vörös kereten belül, halvány zöld virágszálak veszik körül, a felső jobb szögletben ezüst, a többiekben pedig arany rózsákkal.”⁶⁵

A címer Kubinyi Ferenc közlésében.

Forrás: Kubinyi: 2–3.

A címerről meglehetősen lesújtó kritikát fogalmazott meg annak közlése után Csergheő Géza. Véleménye szerint „éppen oly esetlen, mint ízléstelen”. Számtalan heraldikai hiányosságot, hibát felsorolva megjegyezte, hogy „az előttünk fekvő címer, noha a heraldika virágzó korából származik, mintája annak, milyenek nem szabad lennie egy címernek. Óvakodjék mindenki e címet mintául választani.” Felrótta, hogy a pajzsot az ábrázolt címeralakhoz rajzolták, s nem fordítva. A sisak helyén „megnevezhetetlen s körül nem írható alak” van. Nem helyeselte a színválasztást. Összefoglalva álláspontját a címer készítője „a heraldikához nem is sejtett”.⁶⁶

Mihály fia Vid (*de Mohora*) és László (*de Kuesd*) 1418-ban panaszt tettek, hiszen Buják királynéi várnagya, *Hok* a mohorai birtokhoz tartozó földjüket elfoglalta és azt a magyarnándori (*Nandor*) birtok királynéi jobbágyainak adta használatra. Borbála királyné meghagyta Kóvári Pál ítélmesternek, hogy Rynoldus de *Teryennel* és a bujáki és szandai várnagyokkal tartson vizsgálatot. Ha úgy találja, hogy *Hok* jogtalanul foglalta el a földet, adja vissza a nemeseknek.⁶⁷ Továbbiakról tudósító oklevelek nincsenek, feltehetően sikerült elrendezni az ügyet.

Családon belüli konfliktus ütötte fel a fejét 1423-ban. A Hont és Nógrád vármegyei *generalis congregation* kövesdi János fia László (lányai nevében is) és kövesdi Bak János fia

⁶⁵ Kubinyi: 2.

⁶⁶ Csergheő: 147.

⁶⁷ DL 97927. (ZsO VI. 2476. sz.)

István közösen felkelve előadták, hogy mohorai jószágukat örökségük alapján bírják. Az erre vonatkozó oklevelek László egyik jobbágynál (Fodornak mondott János fia Lászlónál) őrizték. Farnosi Mihály fia Vid csupán felesége, Zsuzsanna jogán tartózkodott Mohorán. Vid fia János ellopta e jobbágytól az okleveleket, s nem volt hajlandó visszaadni, a király előtt Mohorát a sajátjának tekintette, holott Vid s felmenői sosem voltak nógrádi nemesek. Ezt a megye alispánja, szolgabírái és ülnökei eskü alatt vallották is Garai Miklós nádornak.⁶⁸

Dersi (*de Ders*) János fiai Péter és János 1424-ben engedélyt adtak Mihály fia Vidnek és ennek fia Jánosnak a zálogban lévő (Heves vármegyei) Tiszaderzs (*Ders*)⁶⁹ és Kakat (*Kakath*)⁷⁰ részbirtokaik, illetve a hozzájuk tartozó halastavak kiváltására, kikötve, hogy a zálogösszeg megfizetésével bármikor visszaválthatják tőlük azokat.⁷¹

1428-ban Pálóci Mátyus országbíró előtt személyesen megjelent Vid (fiai, Péter és János nevében is), és *uterinus frater*-e, Vydnek mondott farnosi Miklós fia László a maga, és testvérei (Sebestyén, Imre) nevében is. Megegyeztek a Tiszaderzs és Kakat birtokok tulajdonlásán, Vid átadta az általa idegen zálogból vásárolt két birtok felét a másik félnek.⁷²

A kútfők alapján Vidnek két fia született: János és Péter.⁷³ Feltehetően Péter volt a fiatalabb, hiszen ő sosem jelent meg önálló szereplőként a jogügyletekben, nem intézett ügyeket. Csupán János testvéreként jelent meg már 1428-ban, illetve 1464-ben is.⁷⁴ Tulajdonképpen János és leszármazottjai vették előnevüket Mohoráról.

Vydnek mondott Miklós fiai Sebestyén, Imre és László képviselték a család Farnosi vagy Csalomjai ágát. Sebestyénről elsősorban egy 1444–1454 között zajlott per kapcsán kibocsátott oklevélsor szolgáltat adatokat, ahol kiscsalomjai birtokáról Csalomjainak (*Sebascianus filius Viti de Chalamya*) mondták. Ezen kívül 1456-ban a Rozgonyi család familiárisaként jelent meg egy jogügylet kapcsán.⁷⁵ Két fiáról vannak adataink, Sebestyénről és Lászlóról.⁷⁶

A szűkebb értelemben vett család, amely Widffynek nevezte magát, Vid fia János *magistert* és annak leszármazóit foglalta magába. Vid fia János tevékenysége legelőször egy

---

⁶⁸ DL 43571. (ZsO X. 1428. sz.)

⁶⁹ Csánki: I. 60.

⁷⁰ Csánki: I. 29.

⁷¹ DL 43599. (ZsO XI. 746. sz.)

⁷² DL 89892. (ZsO XV. 1067. sz.); Ez alapján László és Vid nem édestestvérek (nem mindketten Mihály fiai) ahogyan azt Engel 2001 a: Vidfi jegyzi.

⁷³ DL 89892. (ZsO XV. 1067. sz.)

⁷⁴ DL 89892. (ZsO XV. 1067. sz.); DL 15924.; Bár Nagy 1907: 126. 1446-ra elhaltak jegyzi, ebből következően még 1464-ben is élt.

⁷⁵ DL 15055.; HOkm IV. 336., 361., 365., 382.

⁷⁶ Engel 2001 a: Vidfi.

1423. évi diplomában mutatható ki, amelyben bizonyos Perneszi Pállal⁷⁷ egyetemben a királyi kúria jegyzőjeként szerepelt (*Johannes de Mohora aut Paulus de Pernez curie regie notarii*).⁷⁸ Működése ebbéli tisztségében több évtizeden átívelt, hiszen 1435-ben, illetve 1446-ban is a királyi kúria jegyzőjeként rendelkezett különböző jogügyletekben (érdemes párhuzamot vonnunk Perneszi Pállal). János mester jogi pályájának csúcspontja mutatkozik meg egy 1447. évi oklevélben, amelyben a familiárisa, Szabó Imre budai polgár elleni perújító parancs már királyi *protonotarius*-nak jegyezte,⁷⁹ tehát az adott igazságszolgáltató szerv egyfajta vezetőjévé vált 1447-re, aminek viselése még 1450-ben is kimutatható.⁸⁰

Egy 1433. május 18-án kelt diploma kiadójaként János mester tűnt fel, amelyben csornai *officialis*-ként⁸¹ és rábaközi alispánként címezték (*nos magister Johannes filius Viti de Mohora officialis de Chorna ac vicecomes et iudices nobilium comitatus Soproniensis sedis de Rabekewz*).⁸² Nevéhez köthetünk még egy 1433. június 1-jei oklevelet is e minőségében.⁸³ Ezeket azért tartom fontosnak megjegyezni, mert a család történetében ez az első példa erre vonatkozóan. A családban János esetében mutatható ki először, hogy köthető hozzá saját kiadvány.

Feltehetően János pecsétje az 1433. évi oklevélben DL 61473.

János mester jogban való jártasságát az eddig felsoroltak mellett bizonyítja továbbá az is, hogy az 1440-es évek közepétől már a nagyhatalmú és befolyású Jánoslovagok hű szolgálatában állt, aminek honorálásaképpen a magyar–szlavón rendtartomány főnökétől, a vránai perjel Szentgyörgyi Tamástól (1450–1462)⁸⁴ 1453-ban birtokadományként megkapta Szirák⁸⁵ birtokot. Az adománylevél *narratio*-ja alapján „vitézlő mohorai Vid fia János mester, különleges familiárisunk és ügyvédünk, egyházunk minden ügyeinek előmozdítója” volt (*egregius magister Joannes, filius Viti de Mohorra, familiaris*

⁷⁷ A Perneszi család a Somogy vármegyei Pernesz birtokáról vette nevét (már a 19. században is pusztá volt). A familia fontos szerepet töltött be a vármegye életében. Egyik legkiemelkedőbb tagja volt az 1423-ban is feltűnő Pál magister, ki 1423-tól többször királyi kúriai jegyzőként, továbbá 1429-ben Zsigmond király allovázmestereként, majd 1449–1460 között alnádorként is szerepelt. Engel 2001 b: 21.; Csánki: II. 636.; Baranyai: 625.

⁷⁸ PRT VIII. 456.

⁷⁹ Az ítélmester 15. század közepi szerepéhez, feladatköréhez Bónis: 188–189.

⁸⁰ DL 62267., 14004., 93071.

⁸¹ Csorna városa a Rábaközben fekszik, annak központja.

⁸² DL 61473. Sopron Oklt. II. 191.

⁸³ DL 61471.

⁸⁴ Arch. I. 58.

⁸⁵ Szirák: település Nógrád vármegyében, Balassagyarmattól délkeletre.

nostrī specialissimī, sollicitatorisque, provisoris universarum causarum Ecclesiae nostrae).⁸⁶ Bár 1453. januárjában Guti János székesfehérvári *praeceptor* a maga, és Szentgyörgyi nevében eltiltotta János mestert, illetve Szobi Pétert utóbb említett adomány elfoglalásától, Szentgyörgyi mégis keresztülvitte elgondolását, majd sikeresen beiktatták Szirák birtokba az újdonsült tulajdonosokat.⁸⁷

Az adománylevélben rögzítették az egyház azon óhaját is, hogy Szirákért cserébe János és utódai évi egy hordó bort, budai mérték szerint hatvan köböl búzát, illetve egy mérce terményt kötelesek beszolgáltatni a Rendnek. Amennyiben ennek teljesítése elmaradna, úgy minden hadakozás alkalmával a Rend zászlója alá két lovas vitézt kötelesek kiállítani. Ezen követelményeket úgy látszik – szándékosan vagy önhibájukon kívül – az 1470-es években többszöri alkalommal sem teljesítették. A Rend hat beszolgáltatás nélküli esztendő követően panasszal élt János, illetve fia Miklós ellen. Mivel közel két évtized múltán is változatlanul részbirtokos a família Szirákon, a konfliktust minden bizonnyal sikerült elrendezniük.⁸⁸

Érdemes megfigyelni az időközben lejátszódó, a megszólításokban tapasztalható változásokat is. A családban Vid fia János volt az első, akit az 1440-es évektől kezdődően az *egregius* megszólítással illettek (összefüggésben a fent tárgyalt méltóságviseléssel),⁸⁹ amely bepillantást enged a família társadalmi helyzetébe is. Ebből következően, bár változatlanul köznemesi családdal van dolgunk, annak már a legfelső, legvagyonosabb rétegébe számított. E gyarapodást kétségtelenül már Vid elindította – esetében inkább beszélhetünk politikai karrierről –, míg János az édesapja által kialakított, fejlesztett kapcsolatrendszerre alapozva, ahhoz saját jogi pályájának áldásos tevékenységével járulva, mintegy hozadékaként elérte e „szintlépést”.

Vid fia János 1467-ben nádori bírságszedőként tevékenykedett, aminek nyomát két egérrágott diploma őrzi. A január 3-i keltezésű oklevélben szereplő társa Bessenyei Mihály alnádor volt, a január 20-iban pedig Somosi János. Mindketten Guti Ország Mihály familiárisai voltak, Bessenyei Ország működése alatt tetemes ideig alnádor (1461–1470) is. Számos adományt nyert nemcsak a nádortól, de a királytól is, a legszemléletesebb a címeres levél és a pallosjog.⁹⁰ Somosi János Ország Mihály csejteji várnagya (1465–1466), három esztendő múlva pedig barsi ispánja (ispánként címzett alispánja 1469–1471) volt.⁹¹ Összességében

⁸⁶ Pray 48–50. Nagy 1907: 126–127.

⁸⁷ DL 106527. A birtoklást megerősíti az 1457. évi adójegyzék is. Kádas: 62.

⁸⁸ DL 89712.; Pray 48–50.; Kovachich 240.; Nagy 1907: 127.

⁸⁹ Kubinyi 1993: 10–12.

⁹⁰ DL 81627. (Zichy X. 416.); Széll: 5–7.; Arch. I. 80.

⁹¹ DL 67836.; Arch. II. 48.

megállapítható, hogy Vid fia János hosszú élete utolsó évtizedében sem lesüllyedt pályát járt, hiszen a nádori bírságszedő társai az ország nádorának vezető familiárisai voltak. Az ekkorra már meglehetősen koros János (gondoljunk csak bele: 1423-ban királyi kúriai jegyző volt, tehát a legoptimálisabb esetben is már harminc év körüli lehetett akkor) ebbéli pozíciójában a bölcs időseMBER szerepét töltötte be. Azt kell feltételeznünk, hogy életkora és tapasztalata okán egyfajta tiszteletpozícióban ülve bennmaradt az igazságszolgáltatás rendszerében, melyben egész feltérképezhető életét töltötte. Továbbá nem lehet elvetni azt sem, hogy valamilyen szorosabb kapcsolatban kellett álljon Ország Mihállyal, esetleg familiárisaként. János mester esetében erre vonatkozóan csupán a nádori bírságszedői tisztséget lehet előhozni, de figyelemreméltó, hogy mintegy harminc esztendővel később, János fia Ambrus Nógrád vármegye alispánjaként működött, szintén a guti Ország család alatt. Következésképpen Ambrus familiaritása édesapjától örökölt viszony lehetett (lásd alább, Ambrusnál).

Bár születési idejét pusztán megközelítőleg lehet megadni (a 14. század utolsó negyedére datálható), elhalálozása meglepően pontosan ismeretes. 1476 nyarán birtokper bontakozott ki a Kóvári és a Widffy család között a Hont vármegyei Kóvárszeg (*Kowarzegh*) *praedium* haszonélvezeti joga körül. Folyó év július 8. után kelt országbírói oklevél a törvényszék előtt személyesen megjelentként szerepelteti János mestert és fiát, Miklóst. A per tárgyalását elhalasztották, és az érdekesség itt következik: a per következő fordulóján az országbírói kancellária a diploma hátoldalára keresztben azt vezette fel, hogy Widffy János időközben elhalt, a per pedig fiaira, Ambrusra és Miklósrá szállt (*Iohannes Wythfy mortuus est et causa est devoluta in Ambrosium filium eiusdem et Nicolaum, filios eiusdem Iohannis*).⁹² Ebből viszonylagosan nagy pontossággal megállapítható, hogy Vid fia János 1476 második felében hunyt el.

János mester három fiúgyermeket nemzett, Mártont, Ambrust és (II.) Miklóst.⁹³ Utóbbi kettő pedig – nagyapjuk és édesapjuk példáját követve – örökre beírták magukat a történelembe jelentősebb politikai, társadalmi szerepvállalásukkal. Mártonnal kapcsolatban pusztán egy oklevélben elejtett említéssel kell megelégednünk, mely szerint Ambrusnak és Miklósnak a testvére. Ezen kívül életéről kútfővel nem rendelkezünk.⁹⁴

János fia Miklós, miképpen Nagy Iván írta, művelt államférfiú volt. Legelőször a Szobi család gutai birtokba iktatásával kapcsolatos perhalasztó oklevélben tűnt fel 1445 februárjában mint a helységben birtokos földesúr. A per ellentmondás miatt indult meg, s a bárók és főpapok

---

⁹² DL 69503. Az adatot köszönöm Mikó Gábornak (ELTE).

⁹³ DL 45704.; Megerősíti Nagy 1907: 128.; Kubinyi: 66.

⁹⁴ DL 45704.

távolléte miatt január 13-ról május 1-re halasztották tárgyalását (Vízkereszt nyolcadáról Szent György nyolcadára).⁹⁵

János fia Miklós papi és politikai pályafutásának megalapozásában kétségtelenül óriási szerepet játszottak édesapjának tisztségei, kiterjedt kapcsolatrendszere, illetve a felívelt jogi pálya nyújtotta anyagi háttér is. Ezeknek köszönhetően nem meglepő, hogy Miklós felsőfokú tanulmányokat folytatott. Nevét megtaláljuk a Bécsi Egyetem diáklajstromában, nevezetesen 1449. október 13-án a teológiai fakultás hallgatójaként, 1452-ben pedig a bölcsészeti kar tanulóinak sorában lelhető fel. Az universitas abszolválása eredményeképpen 1454-ben megszerezte a *magister artium* fokozatot. Teológiai stúdiumból akadémiai fokozatot nem szerzett.⁹⁶

Az egyetemen – ám nem kisebb hangsúlyt kell helyezni arra is, hogy Bécsben – eltöltött esztendőik nem csupán a korszak legmagasabb szintű lexikális tudásának, műveltségének megszerzése szempontjából volt kiemelkedő időszak életében, de a kapcsolati tőke megalapozásának, kiépítésének periódusa is volt. Életére talán legnagyobb hatást gyakorló ismeretségét is ekkor kötötte meg későbbi pártfogójával, Enea Silvius Piccolomini-vel. De’Piccolomini azután tett szert az egész kontinensre kiterjedő tekintélyre, miután 1458-ban II. Pius néven Rómában pápává választották. Az egyházi karrierépítéshez ennél kiválóbb barátot nehéz találni. Ez abban is kitűnik, hogy Miklós II. Pius pontifikátusa alatt (1458–1464) a pápai udvarban tartózkodott, s itt egyenesen a pápa familiárisa és *cubicularius* volt. Mindez legfőképpen akkor szembetűnő, hogy az udvarba való kerülés előtt csupán váci *custos* volt (egészen pontosan 1457 – 1466 között). Az ilyen mértékű, hirtelenjében történt előmenetelt csak a megfelelő mélységű személyi kapcsolatok rendszerével lehet magyarázni.⁹⁷

Ezen ismeretségnek köszönhető továbbá az is, hogy 1461-ben személyesen a pápa nevezte ki Miklóst a pécsi székeskáptalan prépostjának, amitől függetlenül tovább viselte a váci örkanonoki tisztséget is. Fraknói Vilmos álláspontja szerint ezt mind Janus Pannonius pécsi püspök (1459-1472), mind I. Mátyás király meglelégedéssel szemlélte, s Miklóst az uralkodó ügyvivőjének (királyi ügyeink előmozdítója – *sollicitator rerum nostrarum in curia Romana*), tehát állandó követnek tették még a pápai udvarnál. Miképpen Nagy Iván jegyezte, művelt államférfiként fontos szerepet játszott a magyar uralkodó, a magyarországi főpapok és a pápa

---

⁹⁵ DL 70238.

⁹⁶ DL 70238.; *Fraknói* 1874: 52.; *Schrauf*: 109.; Ezeket megerősíti *Tüskés*: 180.

⁹⁷ *Körmendy*: 131. sz.; *Fraknói* 1898: 775.; *Fedeles* 2005: 412.; C. Tóth: 43. alapján 1466-ig biztosan custos. Ebből következően a DL 45113. (1464) -ban olvasható „Farnosi Vid fia Miklós váci örkanonok” helytelen lenne, hiszen a kettő kizárja egymást, illetve utóbbi adat semmilyen más kútfőben nem jelenik meg (akárha csak László etc. testvéreként vizsgálánánk eme Miklóst). Ebben a diplomában ez minden bizonnyal elírás, ami abból is kitűnik, hogy ugyanezen oklevélben, később már János fia Miklósként írták a váci örkanonokot.

diplomáciájában.⁹⁸ II. Pius pápa 1464. évi elhunytja után Miklós mester visszatért Magyarországra, ugyanakkor zavartalanul folytathatta korábbi munkálkodását. Mátyás király követeként, mint hivatalos személy még legalább öt alkalommal jutott el Rómába (1466, 1470 – 1471, 1474, 1475). Ezen formális utazásai alkalmával a magyar uralkodó érdekeit képviselte a pápai udvarban, s munkájával próbált minél előnyösebb és bőkezűbb támogatást kiharcolni ott.⁹⁹

János fia Miklós eddig felsorolt feladatköreinek, tisztségeinek kívül 1467-től feltehetően haláláig, 1489-ig váci *lector*, 1473-ban ózdi főesperes. Szintén pápai kinevezés alapján a bakonybéli apátság kormányzója 1473–1475 között. Élete utolsó évtizedében még pécsi *lector*-ként is feltűnni látszik a kútfők sorában (1483–1484).¹⁰⁰ Az egyházi méltósághalmozó Miklós tevékenysége utoljára 1489-ben mutatható ki a diplomákban.¹⁰¹

János mester másik fényes, ám világi karriert befutott fia Ambrus volt. Annyiban azonban különbség mutatkozik testvérétől, hogy politikai pályafutásának kezdő eseményei nem rajzolódhatnak ki az oklevelek lapjain. A kezdeti időszakban Ambrust csupán kisebb-nagyobb birtokperek alkalmával említették mint alperest vagy mint felperest. Ez egyértelműen mutatja viszont, hogy édesapja, János mester 1476. évi sírba szállása után ő intézte a Widffy család birtokügyeit. Egyrészt ebből, másrészt abból is kitűnik elsőszülöttsége, hogy Miklóst hajdan papi pályára állították (rendszerint a birtoköröklés miatt ezt elsőszülöttel nem tették meg).¹⁰²

Miképpen Ambrus jogtudó értelmiségi pályájának kezdeteit (iskoláit, munkásságát, motivációját) balladai homály fedi, csupán azon feltevéssel kell megelégednünk, hogy édesapjának, János mesternek az igazságszolgáltatásban eltöltött évtizedei bizonyosan ezen karriert is befolyásolták, esetleg segítettek. Annyival legalábbis bizonyosan, hogy egyfajta családi örökségként tovább működött a guti Országok familiárisaként, miképpen édesapja tehette (lásd 1467. évi diplomák, melyekben nádori bírságszedő).

⁹⁸ *Fraknoi* 1898: 775–776.; *Fedeles* 2005: 412. *Fedeles* 2019: 40.; Arch. I. 46.; *Nagy* 1907: 188.

⁹⁹ *Fedeles* 2021: 179.; *Fedeles* 2005: 413.; *Fedeles* 2019: 48.; Miklós további diplomáciai eredményeiről lásd *Fraknoi* 1898: 776–781. Vö. *C. Tóth*: 30. (főként 101.sz. jegyzet).

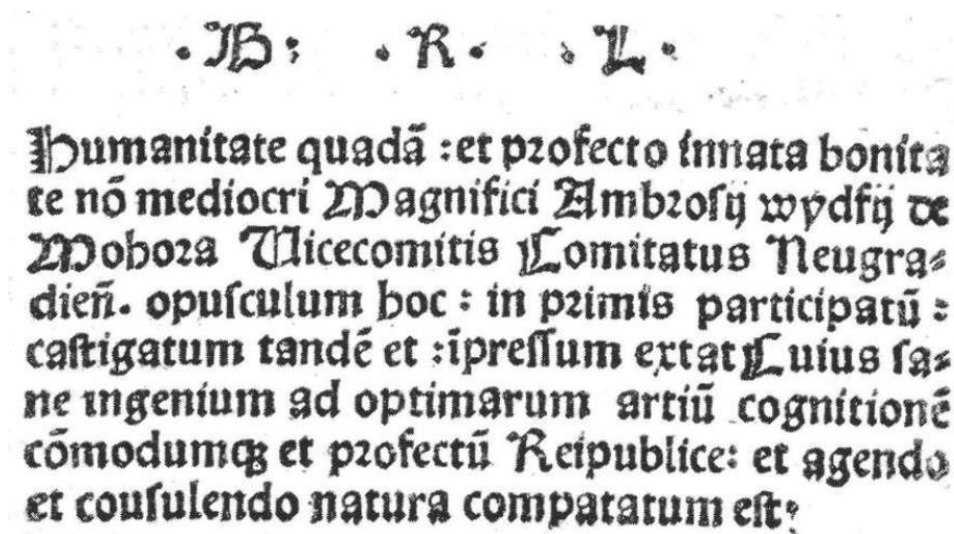
¹⁰⁰ PRT VIII: 534.; *C. Tóth*: 30.; *Fedeles* 2005: 270., 413.

¹⁰¹ Bár *Fedeles* 2005: 413. szerint Miklós valószínűleg 1491-ben hunyt el, az általa hivatkozott mű *Chobot*: II. 849–850. -re mutat, ahol ugyanez az állítás, amely azonban hibás. *Chobot* szerint Miklós 1478-tól váci prépost is volt, s ebbéli hivatalában őt követő Mártont csak 1491-ben nevezték ki, amiből következtet állítására. Azonban Miklós sosem volt váci prépost, emellett Márton már 1489-ben prépostként jelent meg (*Vö. C. Tóth*: 23.). Továbbá érdekes *Chobot* művében az is, hogy érvelése szerint mivel Márton 1491-ben lett préposttá, elődjének ezévben kellett elhalnia, hiszen „Mátyás király nem szokta üresedésben hagyni a papi hivatalokat”. Mátyás egy évvel korábban, 1490-ben hunyt el. Ebből következően ezen érvelés egyáltalán nem helytálló arra nézve, hogy Miklós 1491-ben szállt volna sírba.

¹⁰² Birtokpereit lásd DL 69504., 46218., 86712; *Melczér*: 127–128.; *Kubinyi*: 4.

Widffy Ambrus jogi pályájának egyik csúcspontja rögtön első nem-birtokügylettel kapcsolatos feltűnésében mutatkozik meg, hiszen I. Mátyás király 1486. évi magán - és büntetőjogi törvénykönyvét, az ún. *Decretum Maius* – amely a legelső nyomtatásban is megjelent magyar törvénykönyv – előszava alapján Ambrus „elsősorban rendezte és kinyomtatta” (*imprimis participatum, castigatum et impressum extat*) 1488. június 2-án, Lipcsében.

Az előszóban nagyságos megszólítással illetett nógrádi alispán (*magnificus Ambrosius Widfy de Mohora vicecomes Neugradiensis*)¹⁰³ jogban való jártassága mellett kiváló anyagi hátterét is fel kell tenni ez alapján. Vid fia János tevékenységétől, az 1440-es évektől tapasztalható *egregius*, továbbá konkrétan Ambrus *magnificus* megszólítása a família további, jelentékeny társadalmi emelkedését fémjelzi. Ebből következően utóbbi már kilépve a királyi udvar alsóbb rétegéből, annak keretei közül az országnagyok közé számíthatott, tehát az udvarban is előkelőbb helyet foglalt el. Ez a korszakban lényegében egybeesett a világi nagybirtok felső szintkével. Az addig megyéjében hangadó, politikai súllyal rendelkező *egregius* az országos méltóság, a *magnificus* rangjára emelkedett. Ez egyben választ is nyújt a könyvnyomtatáshoz szükséges vagyron meglétére.¹⁰⁴

Widffy Ambrus neve a *Decretum maius* kezdősoraiban. Hubay: 236–237.

¹⁰³ A 19. századi szakirodalomban él azon állítás, miszerint Ambrus 1486-ban volt alispán, amit egyetlen kútfő sem támaszt alá. Elsősorban Nagy Iván és Kubinyi Ferenc munkáiban található meg az adat, akik Mocsáry Antal századeleji történész Nógrád monográfiájára hivatkoztak. Lévéen Mocsáry sem hozta az adat konkrét lelőhelyét, feltehetjük, hogy csupán összemosódott szemében a két évszám, ti. a *Decretum Maius* nyomtatásban megjelent kiadása 1488-ban született. Utóbbi előszavában említették Ambrust alispánnak, s nem konkrétan a törvényekben. Mocsáry: IV. 232.; Nagy 1907: 127.; Kubinyi: 4.

¹⁰⁴ Az *magnificus* megszólítás Jagelló-kori tartalmához Kubinyi 1994: 290.; Egyébiránt Bónis György is kimutatta az *egregius* és a *magnificus* közötti kapcsolatot, nevezetesen a vitézlő urak ambíciója rendszerint a *magnificus* rangra való feljutás volt. Eszerint A Widffy család 15. század második felében élő tagjai esetében erre látunk eddig ismeretlen példát. Bónis: 350.

Ambrus 1488 – 1490-ben viselt alispáni méltóságához visszatérve a János mester által valószínűleg bőségesen kiterjesztett családi kapcsolattrendszert örökölt ifjú ebbéli méltóságba való kerülését kapcsolatba kell hoznunk az Ország családdal. A kérdéses időszakban Nógrád (s egyben Hont) vármegye ispáni méltóságát guti Ország Mihály 1484. évi elmúta után fia, László bírta (1484–1492). Ambrus 1488-ban és 1490-ben jelent meg alispánként, ám – miként ispánváltás sem történt – feltehetően a két évszám között szüntelenül bírta a tisztséget (ám nem tudható, hogy netán az 1488 előtti időszakra is kiterjeszthető-e ez, és ha igen, pontosan mikortól).¹⁰⁵

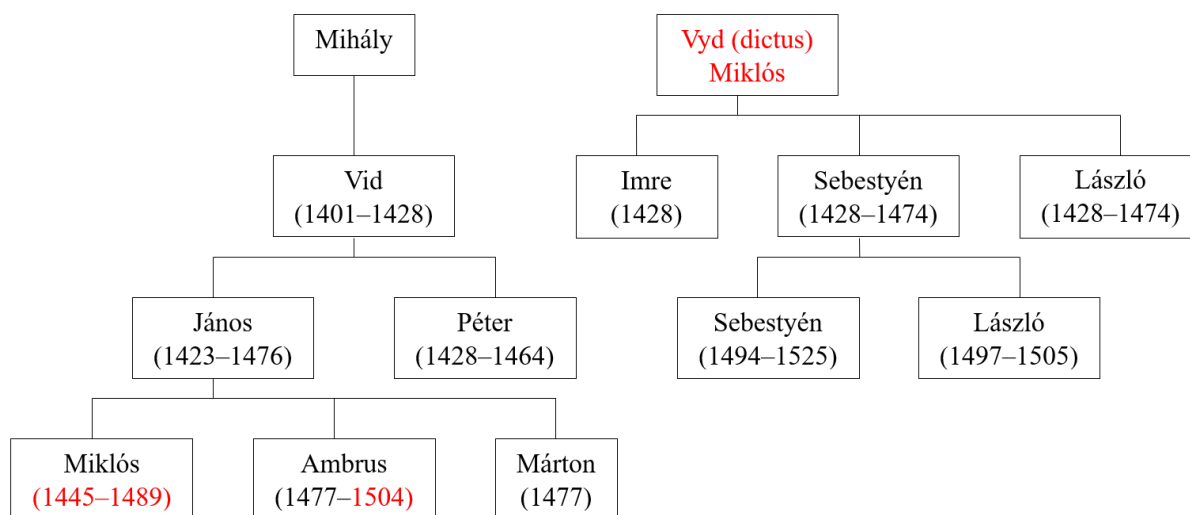
Ambrus 1498-ban Szapolyai István nádor (1492–1499) mellett a nádori bíróság ülnökeként tevékenykedett. Az elkövetkező négy esztendőben töretlenül folytatta az e tisztségében való munkálkodást, amikor elérkezett az 1505. évi rákosi országgyűlés. Az ország történelmének sarkalatos pontjaként vehető momentum később megfogalmazott eredményét, a rákosi végzést viszont Ambrus már nem élhette meg. Sajnálatos baleset következtében az országgyűlés után három nappal (október 16. körül), Kalondai Györggyel, Vojkfi Miklós szlavóniai ítélőmesterrel és több társával egyetemben¹⁰⁶ a Pestről Budára való átkelés során csónakjuk akadálynak ütközve örökre elmerült a Duna hullámai között.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Horváth: 33.; Kovachich 1800: 255–256.; Arch. II. 161–162.; Hubay: 234–235.

¹⁰⁶ Az említett társak segítségül szolgálnak szemléltetni Ambrus környezetét: Kalondai György szintén Ország familiáris volt. Kubinyi 1997: 402. A számos vitéz férfúval büszkélkedhető Vojkfi család pedig Szlavónia egyik legrégebbi nemesi famíliája, 1763-ban grófi rangra emelkedett. Nagy XII. 262–263. A Kovacsics által közölt diplomában továbbá megnevezték Vragóci Ördög (Erdewgh de Wragowcz) Ambrust, aki szintén szlavóniai gyökerekkel rendelkezett, eredendően Kőrös vármegyében birtokos famíliából származott. Pálosfalvi: 30. Widffy Ambrus mellett említették még *Ladislaus Kelesfy de Stwinack*-t is, akit azonban nem sikerült azonosítanom. Kovachich: 310.

¹⁰⁷ Kovachich: 310.; Nagy 1907: 127. Ezeknek ellentmond Fedeles 2005: 413., miszerint Ambrus 1490–1516 között a királyi tanács köznemesi ülnöke volt, azonban Fedeles hivatkozásai illet nem állítanak (más adatra vonatkoznak), a harmadik szakirodalomban a jelzett időszakban pusztán az említett tanácsban megjelent személyek névsorában találjuk Ambrust, ám kifejezetten sehol sem jelzik, hogy ő is 1516-ig vett volna részt ebben. További adalék, hogy egy 1505. évi oklevélben feleségét, Anasztáziát mohorai Widffy Ambrus özvegyeként említik. DL 70343.

Harmadik nemzedékrendi tábla.¹⁰⁸

A végzetes 16. század

A tragikus hirtelenséggel elhullt Ambrusnak bizonyíthatóan két gyermeket tulajdoníthatunk. Egy fiúgyermeket, Lőrincet, illetve legalább egy leánygyermeket, Ilonát.¹⁰⁹ A család birtokállományát ekképpen egyértelműen Lőrinc vitte tovább. Bár Ambrus halálát követően, a 16. században a családtagok említésre méltó tisztséget nem viseltek többé, régi tekintélyük fénye bizonyosan világított valamelyest. Egyrésztől Lőrinc Szapolyai János környezetében volt jelen. A lesújtó mohácsi vész utáni tokaji országgyűlésen Szapolyai híveként jelent meg, a személye köré csoportosuló köznemesek közé kell számítani. Ez nemcsak az említett országgyűlésen való részvételében, hanem abban is megnyilvánult, hogy a politikai tábora által trónra emelt Szapolyai személyes pártfogásába vette Lőrincet, annak halála utána özvegyét és gyermekét is. Másrészt a méltóságviselés ellenére őrzött – nem is annyira hajdani – fény mutatkozott meg Ilonában is, legfőképpen annak Zsófia nevű gyermekében. Ilona Lepérdy Mihály feleségeként jelent meg az oklevelek lapjain, három utódjuk közül csak Zsófia élte meg a felnőtt kort, kit Várday Simon feleségeként azonosíthatunk. Bár a Várday család nem volt oly régi, nagy tekintélyű família, a 16. század első felére egyértelműen a világi és egyházi vezetésben találjuk meg képviselőit. Ez kitűnően reprezentálja a Widffy család

¹⁰⁸ Az alaptábla forrása: Engel 2001 a: Vidfi.

¹⁰⁹ E tárgyban vita volt Kubinyi Ferenc és Nagy Iván között. Nagy szerint Lőrincnek élt egy Zsófia nevű testvére is, ennek azonban ellentmondott Kubinyi. Előbbi nem hivatkozott semmire, utóbbi pedig pusztán egy saját levéltárában nyugvó, jelzet nélküli oklevélre, tehát igazságot tenni a kettő között nem lehet. Ha Zsófia létezett is egykoron, kútforrásban nem maradt nyoma. Nagy 1907: 127–128.; Kubinyi: 63–64.

nagyságát és nimbuszát, amely az aktuális esztergomi érseket adó família számára is vonzó alternatívát nyújtott.¹¹⁰

Ennek ellenére birtokügyleteken kívül egyebet nemigen lehet találni a család történetében. A méltóságviselés hiányának oka kérdéses. Számításba kell venni, hogy a 15. századhoz képest a 16. században adott generációba tartozó férfiak száma meglehetősen csekély, általában kimerül a családfőben. Így potenciálisan eleve kisebb az esélye a politikai életben való kibontakozásra. Továbbá nem szabad elvetni a személyi okokat sem; vagy egy – ismeretlen okokból, de – önként vállalt izolációt láthatunk, esetleg a család tagjai nem rendelkeztek megfelelő kompetenciával, nem tudott kinevelni az őshöz hasonló férfiúkat. Persze nem szabad elfeledni az Oszmán Birodalom támadásait sem, s a Hódoltság kialakulását, tekintve, hogy a Widffy birtokok jórésze hódolt.

A korábban Szapolyaival való ismeretségből, annak halála és/vagy politikai helyzetének romlása után a Habsburg uralkodók iránti hűség a család számára kedvező volt. Az egyes jogügyletek számukra kedvező kimenetelének biztosításán át a konkrét birtokadományokig számos példát láthatunk ez utóbbira. Ebből következően az 1560-as évekig – legalábbis anyagi szempontból – a család gyarapodása figyelhető meg.¹¹¹

Ha a Widffy finansziális aspektusból szégyent nem is vallottak, feltűnő, hogy méltóságviselés útján az országos politikában való részvételtől egyáltalán nem beszélhetünk.

A Widffy család további leszármazóit e helyen csupán megemlítem a nemzékrendi tábla teljességére való tekintettel, de mint fentebb említettem, birtokügyleteken kívül egyebet megjegyezni nemigen lehet (s már túl is mutatna e dolgozat témáján).

Lőrinc két felnőtt kort megélt leszármazottat hagyott hátra, Erzsébetet és Pált. Utóbbinak négy felnőtt kort megélt gyermeke született, úgymint II. Vid, Kristóf, Judit és Krisztina. Úgy tűnik a férfiak közül Kristóf hunyt el korábban, ekképpen az egyedüli férfi leszármazott s egyben a családfő II. Vid lett az 1590-es években.¹¹²

Szondi György hősie, ám sikertelen várvédése után mintegy negyven éven át török kézen lévő Drégely vára 1593-ban újra magyar fennhatóság alá került. Még ezévből magyar helyőrség állításáról is gondoskodtak, a várkapitányok sorában az 1596. esztendőben a vitézlő férfiú, II. Vid állt. Csak rövid ideig működhetett pozíciójában, hiszen ebbéli minőségében a 15 éves háború keresztény szemszögéből tekintve katasztrofális csatájában, a mezőkeresztési

---

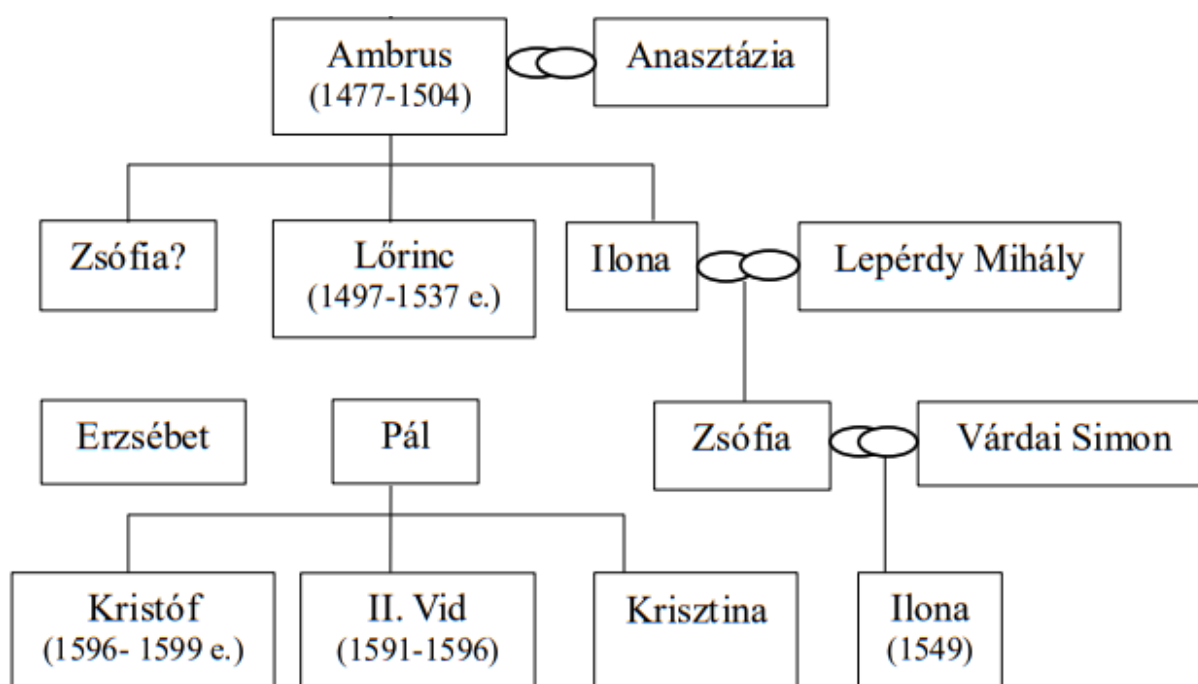
¹¹⁰ Jászay: 81.; Kubinyi: 63., 66.; Várdai Simon testvére Pál, 1526–1549 között esztergomi érsek, 1542–1549 között királyi helytartó. Bővebben ld: Laczlavik: 17–27.

¹¹¹ Kubinyi Ferenc remekül vázolta ezen birtokügyleteket, amelyekhez viszont hivatkozásként csupán az „ered. okl.” tette. Erről lásd: Kubinyi: 63–66.

¹¹² A személyekre lásd Kubinyi: 66.

ütközetben (1596. október 22–26.) életét vesztette. II. Vidnek és feleségének, Barbarich Margitnak nem született gyermeke.¹¹³

II. Vid halálával az utolsó Widffy férfiú is elhalt, a két évszázadig virágzó család magszakadást kényszerült szenvedni. A sors iróniája, hogy az egykor országos méltóságot viselő fiakat adó Widffy család mind névadója, mind utolsó tagja Vid volt. A sors iróniája továbbá az is, hogy a hajdanán magát a török elleni küzdelemmel kitüntető Vid – s így a Widffy család – címerében eme harc számukra dicsőséges epizódját reprezentálták, s a família utolsó tagja, II. Vid pedig ezen török elleni hadakozás egyik leggyászosabb csatájában esett el az oszmánok fegyverei által.

Negyedik nemezőkrendi tábla.¹¹⁴

¹¹³ Nagy 1907: 128.; Kubinyi: 65.; Nováki: 31.

¹¹⁴ Forrása: Kubinyi: 66.

Összegzés

Dolgozatomban egy eddig kevésbé ismert középkori köznemesi család genealógiájáról sikerült jelentékeny mértékben kibővíteni az ismereteket. A Hontpázmány nemzetség eddig ismeretlen leágazására derült fény, sikerült összekötni a szakirodalomban valamelyest ismert mohorai Widffy családot a Hontpázmány nemzetséggel. A teljesen homályos 14. századi történetet mind a hivatalviselés, mind a birtokviszonyok szempontjából átfogóan tudtam megvizsgálni, ezzel megadva számos, eddig ismeretlen felmenőt. A kimutatott családtagok életének lehető legteljesebb bemutatásán túl a már ismert személyek életadataihoz is felszínre kerültek újabb adatok, adalékok. A mohorai Widffy család 15. századi történetét a modern kutatási lehetőségekkel sikerült jelentős mértékben kiegészíteni. A szakirodalomban az egyes személyekhez már meglévő adatokat összevonva és további megállapításokat téve a családban megfigyelhető jelenségeket, tendenciákat sikerült kimutatni.

Sikerült meghatározni az eddig ismeretlen származási helyű Mohorai András fehérvári prépost származását. Meglepő fordulat, hogy Mihály fia Vid, aki címet szerzett a családnak, s akiről a család a továbbiakban nevét vette, eredendően nem is volt Nógrád vármegyei nemes, csupán beházasodott a famíliába, felvéve a mohorai előnevet. Vid fia János királyi kúriai jegyző, s mint édesapja, magister címezést viselte. Az 1440-es évektől megjelenő egregius címmel János látványos társadalmi emelkedést ért el, amit fia, Ambrus a magnificus vir címmel még látványosabban folytatott. A család a Vármegye politizáló köznemességének élére került. E fontos, ám eddig ki nem mutatott megállapításokat árnyalja Ambrus testvérének, Miklósnak egyházi pályája, s II. Piussal való kapcsolata. A 16. században viszont leáldozott a családnak. Korábbi aktivitásuknak nyomát nem leljük. A Hontpázmány nemzetségből származó mohorai Widffyk 1596-ban szenvedtek magszakadást.

Kirajzolódott egy olyan család képe, amely a 14. század elejétől a 15. század végéig fokozatosan emelkedett fel a nemesi társadalom szervezetében, a 14. század eleji comes címezéstől a 15. század végi magnificus vir címzésig. Azonban ez nem csupán a genealógia segédtudománya miatt fontos kutatás, hanem a társadalomtörténet szempontjából is. Egyrészt a már ismert társadalmi mozgásokhoz jelent további adalékot a mohorai Widffy család története. Másrészt az sok ilyen, ehhez hasonló mélyfúrás eredményeit felhasználva esetleg további következtetéseket, megállapításokat lehet levonni a későbbiekben a középkori vármegye nemesi társadalmára vonatkozóan.

Bibliográfia

Források

DL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Diplomatikai Levéltár.

DF = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Diplomatikai Fényképtár.

AOklt. = Anjou-kori oklevéltár. *Documenta res Hungaricas tempore regum andegavensium illustrantia*. I–LIII. Szerk. Kristó Gyula et al. Bp.-Szeged. 1990–2024.

Jakó = Erdélyi okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez. Regesztákban jegyzetekkel közlésezi Jakó Zsigmond. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok) I–V. Bp. 1997–2021.

Körmendy = *Annatae e regno Hungariae provenientes in archivo secreto Vaticano 1421–1536*. A magyarországi egyházmegyék javadalmainak annátái 1421–1536. Kiadta Körmendy József. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 21.) Bp. 1990.

Krónika = Képes Krónika. Ford. Bollók János. A fordítást gondozta és a jegyzeteket készítette Szovák Kornél – Veszprémy László. (Millenniumi Magyar Történelem – Források) Bp. 2004.

Melczer = Okmányok a kellemesi Melczer család levéltárából. XIII., XIV., XV., század. Közlő kiadja Melczer István. Bp. 1890.

PRT = A pannonthalmi Szent-Benedek-Rend története. I–XII. Szerk. Erdélyi László – Sörös Pongrácz. Bp. 1902–1916.

Sopron Oklt. = Sopron vármegye története. Oklevéltár I–II. Szerk. Nagy Imre. Sopron 1889–1891.

Theiner = *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner*. Tomus primus ab Honorio PP. III. usque ad Clementem PP. VI. 1216 – 1352. Romae. 1859.

Zichy = A zichi és vásónkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. *Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vasonkeo*. I–XII. Szerk. Nagy Imre et al. Pest – Bp. 1871–1931.

ZsO = Zsigmondkori oklevéltár. I–XV. Összeáll. Mályusz Elemér et al. (Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok) Bp. 1951–2022.

Szakirodalom

Arch = C. Tóth Norbert et al. Magyarország világi archontológiája 1458–1526. I–II. (Magyar Történelmi Emlékek. Adattárak) Bp. 2017.

Baranyai = Baranyai Béla: Somogy vármegye nemes családai. In: Magyarország vármegyéi és városai. Magyarország monográfiája. A magyar korona országai történetének, földrajzi, képzőművészeti, néprajzi, hadügyi és természeti viszonyainak, közművelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája. Somogy vármegye. Szerk. Csánki Dezső. Bp. 1914.

Bárány = Bárány Attila: Zsigmond király 1416-os angliai kísérete. *Aetas* 19. (2004) 3–4. sz. 5–30.

Bónis = Bónis György: A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Bp. 1971.

Chobot = Chobot Ferenc: A váci egyházmegye történeti névtára. I–II. Vác 1915–1917.

Csánki = Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. I–IV. Bp. 1890–1913.

Csergheő = Csergheő Géza: Kritikai megjegyzések a folyóiratunkban közölt XV. századi címerekre. *Turul* 4. (1886) 146–149.

C. Tóth = C. Tóth Norbert: A váci székeskáptalan archontológiája 1200–1543. (*Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam* 16.) Bp. 2023.

C. Tóth 2020 = C. Tóth Norbert: A váradi eskü. Mikor és miért éppen ott? In: Nagyvárad és Bihar a Zsigmond-korban. Tanulmányok Biharország történetéből 8. Szerk. Zsoldos Attila. Nagyvárad 2020. 55–84.

Engel 2001 a = Engel Pál: Középkori magyar genealógia. Magyar Középkori Adattár. CD-ROM. Bp. 2001.

Engel 2001 b = Engel Pál: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. Magyar Középkori Adattár. CD-ROM. Bp. 2001.

Fedeleš 2005 = Fedeleš Tamás: A pécsi székeskáptalan személyi összetétele a késő középkorban 1354–1526. (Tanulmányok Pécs történetéből 17.) Pécs 2005.

Fedeles 2019 = . Fedeles Tamás: A Magyar Királyság diplomáciai képviselte a Szentszéknél Mátyás király korában. In: Mátyás király és az egyház. Szerk. Fedeles Tamás. (Thesaurus Historiae Ecclesiasticae in Universitate Quinqueecclesiensi 10.) Pécs 2019. 35–54.

Fedeles 2021 = Fedeles Tamás: Budáról Rómába. A Magyar Királyság szentszéki diplomáciai képviselének jellemzői a késő középkorban (1458 – 1526). In: Pontes. A PTE BTK Történettudományi Intézetének Évkönyve 4. Szerk. Barabás Gábor – Csibi Norbert. Pécs 2021.

Fraknói 1874 = Fraknói Vilmos: Magyarországi tanárok és tanulók a Bécsi Egyetemen a XIV. és XV. században. (Értekezések a Történeti Tudományok köréből 3.) Bp. 1874.

Fraknói = Fraknói Vilmos: Mátyás király magyar diplomatái. Ötödik közlemény. Századok 32. (1898) 769–781.

Guzsik = Guzsik Tamás: A pálos rend építészete a középkori Magyarországon. Bp. 2003.

ÁMTF = Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I–IV. Bp. 1963–1998.

Hubay = Hubay Ilona: Mátyás király törvénykönyve (5 képpel). Magyar Könyvszemle 63. (1939) 234–246.

Horváth = Horváth István: I. Mátyás király 1486-diki törvényének három régi nyomtatványairól. Tudományos Gyűjtemény 17. (1833) 2. sz. 25–36.

Jászay = Jászay Pál: A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. Pest 1846.

Kádas = Kádas István: Nógrád vármegye adójegyzéke 1457-ből. In: Pénz, posztó, piac. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Szerk. Weisz Boglárka. (Magyar történelmi emlékek. Értekezések.) Bp. 2016. 31–82.

Kovachich = Martinus Georgius Kovachich: Formulae Solennes styli in cancellaria, curiaque regum, foris minoribus ac locis credibilibus, authenticisque regni Hungariae olim usitati. Pesthini 1799.

Kovachich 1800 = Martinus Georgius Kovachich: Supplementum ad vestigia comitiorum apud Hungaros ab exordio regni eorum in Pannonia, usque ad hodiernum diem celebratorum II. Budae 1800

Kubinyi = Kubinyi Ferencz: A mohorai Viddfyek czímeres-levele és nemzedékrendje. Két közlemény. Turul 3. (1885) 1–5, 63–66.

Kubinyi 1993 = Kubinyi András: Változások a középkorvégi Magyarországon. (Historia Könyvtár. Előadások a történettudomány műhelyeiből 2.) Bp. 1993.

Kubinyi 1994 = Kubinyi András: A Jagelló-kori Magyarország történeti vázlata. Századok 128. (1994) 288–319.

Kubinyi 1997 = *Kubinyi András*: Egy késő középkori főrangú hölgy végrendelkezésének tanulságai. Történelmi Szemle 39. (1997) 3–4. sz. 401–410.

Kurcz = Kurcz Ágnes: Lovagi kultúra Magyarországon a 13–14. században. Bp. 1988.

Laczlavik = Laczlavik György: A Somogy megyei Várday család a 16. században. Turul 86. (2013) 17–27.

Maléth = Maléth Ágnes: A Magyar Királyság és a Szentszék kapcsolata I. Károly korában (1301–1342). (DeLegatOnline Könyvek 2.) Pécs 2020.

Mocsáry = Mocsáry Antal: Nemes Nógrád Vármegyének historiai, Geographiai és Statistikai esmertetése. Rézre metszett rajzokkal négy kötetben. I–IV. Pest 1826.

Nagy 1907 = Nagy Iván: Nógrád vármegye története az 1544-ik évig. Balassagyarmat 1907.

Nagy = Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. I–XII. Pest 1857–1865.

Nováki = Nováki Gyula et al.: Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig. (Magyarország várainak topográfiája 4.) Bp. 2017

Pálosfalvi = Pálosfalvi, Tamás: The Noble Elit in the County of Körös (Krizevci) 1400-1526. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések.) Bp. 2014.

Pray = Dissertatio historico-critica de prioratu Auranae in qua origo, progressus, et interitus, ex monumentis nondum editis, compendio a P. Georgio Pray e S. J. explicantur. Viennae 1773.

Schrauf = Schrauf Károly: Magyarországi tanulók a Bécsi Egyetemen. (Magyarországi tanulók külföldön. II.) Bp. 1892.

Slíz = Slíz Mariann: Anjou-kori személynévtár 1343–1359. Bp. 2017.

Sugár = Sugár István: Az egri püspökök története. (Az egri főegyházmegye schematizmusa I. Schematismus Archidioecesis Agriensis I.) Bp. 1984.

Széll = Széll Farkas: A Nagybesenyői Bessenyei család (két pecséttrajzzal). Turul 7. (1889) 1–21.

Tímár = Tímár György: Pécs egyházi társadalma Károly Róbert korában. In: Baranyai helytörténetírás 1981. Szerk. Szita László. Pécs 1982. 13–56.

Tüskés = Tüskés Anna: Magyarországi diákok a Bécsi Egyetemen 1365 és 1526 között. Students from Hungary at the University of Vienna between 1365 and 1526. (Magyarországi diákok középkori egyetemeken 1.) Bp. 2008.

Veszprém–Somogyi = *Veszprémy László – Somogyi Gréta*: Károly Róbert magyar király 1330. évi havasalföldi hadjárata és az ún. Posadai csata historiográfiája. Hadtörténelmi Közlemények 127. (2014) 23–40.